

СПЕЦИФІКА НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІЙ МОДЕЛІ ПЕРЕКЛАДУ

На новому оберті спіралі пізнання увага транслятологів в цілком правомірно зміщується від вивченого вже центру – теорії динамічної еквівалентності і функціоналістських теорій – до проблемної периферії де закріплюється на межі взаємодії різних областей наукового знання: перекладознавства та культурології. 90-ті роки минулогосторіччя в історії перекладу ознаменовано розвертанням в біккультури, так званим ‘culturalturn’, на шовказує ряд дослідників, зокрема, Ентоні Пім (2008), Умберто Еко (2006), Дженні Віліамс та Єндрю Честерман, а також авторські колективи двох не пересічних збірок, Енциклопедії перекладознавства, Енциклопедії мови та лінгвістики. Підтерміном ‘culturalturn’ маємо на увазі перехід від перекладу як тексту до перекладу як культури, змодельованої в тексті.

Хронологічно, теоретичне оформлення концепції перекладу як культури, змодельованої в тексті (так званий «culturalturn») відбулося в західній філологічній думці лише в 90-ті роки минулого сторіччя. Однак, практичне втілення цієї концепції знаходимо в житті й творчості саме українських представників красного письменства, які ще з часів колоніального поневолення України царською Росією вбачали в перекладі його нації творчу місію, розглядали переклад як засіб самовиразу нації та збагачення спроможностей рідної мови. Під час перекладу взаємодіють щонайменше дві культури через співвіднесені з ними мови, зазначає Ю. Сорокін у монографії 2003 року, аналізуючи статус перекладача та психо герменевтичні процедури. Логічним постає припущення, що культурна інформація, розпорошена в мові, свідомо чи під свідомо вживається автором як мовною особистістю в мовних висловах в певних дискурсах, з певною прагматичною установкою. Саме таким чином, у взаємодії пар тріади «мова – особистість – культура», остання створює свої образи текстів, перетворюючи їх на культурний капітал нації, а потім тексти, перетинаючи кордони культур під час трансляції, стають духовним скарбом всього людства, як-от Гомерова «Одісея» чи «Кобзар» Тараса Шевченка.

Текстоформуюча діяльність за потреби інтерпретації не лише мовної, а й позамовної інформації, пов’язаної з лінгвокультурологічними параметрами комунікації, зробила не обхідним випрацювання моделі, що враховує культурний контекст як складову процесу трансляції.

Розгляд взаємодії мов і культур в процесі трансляції уможливило лінгвокультурологічна модель перекладу. Подібний інструментарій застосовано для динамічної, функціональної інтерпретації національно-культурних значень. В контексті спрямованості до підтексту можна розглядати перекладацьке метапоетичне письмо як зворотній рух до первинної сугестивності поетичної мови першо твору, як це пропонує Л. Коломієць [1]. В параметрах лінгвокультурологічної моделі перекладу такий рух, безперечно, буде позначено вертанням до пракоренівскаліченої лінгвоцидом мови, що ірадіюватиме виведені за рамки вжитку призабуті смисли в національній мовній картині світу.

Таку поетичну мову перекладу, вслід за В. Коптіловим [2], можна назвати живим словом перекладу, коли лексика сполучалась би з інтонацією, як слова пісні сполучено з мелодією.

Література

1. Коломієць Л. В. Перекладо знавчі семінари: актуальні теоретичні концепції та моделі аналізу поетичного перекладу : навчальний посібник. К. : Київський університет. 2011. 527 с.
2. Коптилов В. Живое слово перевода // Ежемесячный литературно-художественный и общественно-политический журнал «Радуга». К. : Рязанський письменник, 1982. № 11. С. 150-155.